

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

"ФІНАНСИ"

**для студентів напряму підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 6 від 10.12.2013 р.

Укладач Шиян Д. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Фінанси" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" денної форми навчання / укл. Д. В. Шиян. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 68 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних, лабораторних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства".

Вступ

Розвиток ринкових відносин й інтеграція України у світовий економічний простір зумовили зміни її фінансової та політичної системи. Однак це, у свою чергу, потребує вирішення низки важливих завдань, серед яких окремо постає проблема підготовки висококваліфікованих фахівців фінансово-економічного спрямування.

Навчальна дисципліна "Фінанси" – одна з фахових базових дисциплін підготовки бакалаврів з економіки. В умовах ринкових відносин фінанси використовуються державою як дійовий регулятор усіх галузей економічного життя суспільства. Фактично всі економічні інструменти об'єктів господарювання на макро- і мікрорівні пов'язані з фінансами.

Навчальна дисципліна "Фінанси" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" для денної форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна
Модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030504 "Економіка підприємства"	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: "Фінансова політика та її вплив на фінансову систему на макро- та мікрорівнях "		Семестр
Загальна кількість годин – 144		6-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5; самостійної роботи студента – 5,3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	28 год
		Практичні, семінарські
		42 год
		Самостійна робота
		62 год
		у тому числі ІНДЗ
		8 год
		Підготовка до іспиту
		8 год
		Вид контролю екзамен
	4 год	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить:

для денної форми навчання – 105,7 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Забезпечення стабільного розвитку підприємства в ринковому середовищі можливе тільки на основі врахування значущості фінансів загалом. Кількісні та якісні характеристики фінансової діяльності підприємства обґрунтовують можливість подальшого функціонування на ринку та здатність до реалізації визначених стратегічних планів у встановлені строки. Зміни фінансового клімату впливають на прийняття управлінських рішень у сферах регулювання динаміки обсягів прибутку підприємства, зростання вартості майна акціонерів, контролю над ринковою вартістю акцій, реалізації дивідендної політики, коректування вартості підприємства, що обґрунтовує необхідність вивчення законів і закономірностей фінансової діяльності та впровадження методів фінансового менеджменту у практичній діяльності держави та підприємств зокрема.

Навчальна дисципліна "Фінанси" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів системи компетентностей з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- та мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики розвитку фінансової системи.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння знань щодо теоретико-методичних засад фінансової науки;

засвоєння знань щодо основних принципів фінансової політики на мікрорівні;

засвоєння теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів;

розуміння засад функціонування фінансової системи держави.

"Фінанси" – навчальна дисципліна, що вивчає економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів з метою виконання функцій і завдань держави та забезпечення умов розширеного відтворення.

Об'єктом навчальної дисципліни виступає процес пізнання законів і закономірностей розвитку фінансових відносин держав і підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є форми та методи виявлення економічних законів і закономірностей розвитку фінансових відносин, що виникають на різних рівнях економічної системи між державою, юридичними та фізичними особами.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає прослухавши перелік навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Історія економічних вчень", "Мікроекономіка", "Статистика", "Економіка підприємств" та ін. У свою чергу знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Гроші і кредит", "Економічне управління підприємством", "Стратегія підприємства", "Обґрунтування господарчих рішень і оцінка ризиків", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових проектів, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

основи фінансового управління,

методи організації ефективного господарювання держави та підприємств для вирішення конкретних фінансових завдань (формування та розподіл доходів та витрат) у межах фінансової системи з урахуванням сфер та ланок фінансового управління;

вміти: обґрунтовувати напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підставі проведення оцінки впливу зовнішнього середовища (фінансової системи, податкової системи, бюджетної системи, фінансових, міжнародних ринків та ін.) і загальної ефективності фінансових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ПК. 1	Розуміти принципи та функції фінансів, процес організації фінансової діяльності на підприємстві	Визначати основні поняття процесу організації фінансової діяльності в державі та на підприємстві
		Визначати складові фінансової системи держави та підприємства
		Знання фінансово-правових норм, відповідальності за порушення фінансового законодавства
		Розуміти вихідні засади податкового правового регулювання
ПК. 2	Розраховувати податкові платежі підприємства, з урахуванням особливостей бюджетної та податкової системи держави	Визначити складові податкової системи держави
		Визначити розмір податкового кредиту та податкового зобов'язання
		Досліджувати правові та організаційні основи формування бюджетів
		Визначити бюджетний надлишок та бюджетний дефіцит
ПК. 3	Формувати фінансову політику підприємства, використовуючи інструменти страхового, фінансового та валютного ринків	Визначити страхові платежі, доходи та витрати страховика
		Здійснювати оцінку якості фінансів підприємства
		Аналізувати міжнародний фінансовий ринок, складові міжнародних фінансів
		Здійснювати комплексну оцінку якості фінансів підприємства

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікації України наведено у додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Державні фінанси та фінансова система держави

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

1.1. Еволюція фінансів у процесі розвитку товарно-грошових відносин.

Основні етапи процесу еволюції фінансів. Характеристика розвитку товарно-грошових відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

1.2. Сутність і функції фінансів.

Сутність і роль фінансів у системі ринкових відносин. Фінансові категорії. Вплив фінансово-кредитного механізму на економіку країни. Функції, які виконують фінанси, їх характеристика й особливості використання в ринковому господарстві.

1.3. Фінанси в процесі відтворення валового внутрішнього продукту.

Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Інструменти вартісного розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

1.4. Предмет та метод фінансової науки.

Метод як філософська категорія. Поняття методу фінансової науки. Класифікація методів фінансів. Предмет фінансів.

Тема 2. Фінансова система

2.1. Структурна будова та засади функціонування фінансової системи.

Поняття фінансової системи і теоретичні основи її побудови. Структура фінансової системи.

2.2. Призначення і специфічні ознаки сфер та ланок фінансової системи.

Сфери й ланки фінансових відносин, їх характеристика. Взаємовідносини між окремими сферами й ланками фінансової системи.

2.3. Управління фінансовою системою.

Правові й організаційні основи фінансової системи. Державне регулювання фінансових відносин. Оперативне управління фінансовою системою.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

3.1. Предмет і метод фінансового права.

Предмет фінансового права. Зміст основного методу фінансово-правового регулювання. Взаємозв'язок між фінансовим та іншими видами права.

3.2. Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини.

Поняття, структура, особливості та види фінансово-правових норм. Зміст і особливості фінансових правовідносин. Структура та види фінансових правовідносин.

3.3. Правове регулювання фінансового контролю в Україні.

Поняття, зміст та значення фінансового контролю. Види та методи фінансового контролю. Органи фінансового контролю.

Тема 4. Податки. Податкова система

4.1. Сутність податків.

Сутність і функції податків. Теоретичні питання перекладання податків та ухилення від їх сплати. Функції податків. Основні елементи податку.

4.2. Податкова система і податкова політика держави.

Основи побудови податкової системи та організація оподаткування. Сутність податкової системи. Особливості формування податкової системи. Системність, визначальна база системи, вихідні принципи. Принципи формування податкової системи, принципи оподаткування, принципи податкової політики.

4.3. Види податків та їх класифікація.

Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки. Елементи системи оподаткування.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

5.1. Сутність і склад державних фінансів, організація фінансової діяльності держави.

Призначення та роль бюджету. Специфіка ознак бюджетних відносин. Сутність бюджетної класифікації, її організаційна роль.

5.2. Сутність, призначення та структура бюджету держави.

Сутність бюджету як економічної категорії, особливості бюджету держави за змістом, формою, організаційною побудовою та правовим характером. Основне призначення бюджету держави.

5.3. Бюджетна система і бюджетний процес в Україні.

Основні етапи становлення та розвитку бюджетної системи України. Структура бюджетної системи України. Основні етапи бюджетного процесу. Загальнодержавні фонди цільового призначення. Особливості формування та використання загальнодержавних фондів цільового призначення.

5.4. Державний кредит і державний борг.

Сутність доходів бюджету як економічної категорії. Характеристика структури дохідної частини бюджету. Видатки бюджету як економічна категорія. Структура видаткової частини бюджету.

Змістовий модуль 2.

Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

6.1. Роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.

Функції страхування та основні принципи, на яких воно ґрунтується. Сутність та необхідність страхування в сучасних умовах господарювання.

6.2. Галузі, форми і види страхування. Страховий ринок.

Класифікація форм і видів страхування за основними ознаками. Учасники страхового ринку. Форми страхового захисту. Класифікація страхових відносин.

6.3. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Основні етапи і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 7. Фінансовий ринок

7.1. Сутність фінансових ринків.

Економічна сутність фінансового ринку. Методологічні підходи до класифікації фінансового ринку.

7.2. Фінансові інститути.

Учасники фінансових операцій на ринку цінних паперів України. Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України. Основні функції, які виконують фінансові посередники на фінансовому ринку України.

7.3. Фінансові інструменти ринку.

Характеристика фінансових інструментів з урахуванням особливостей класифікації фінансового ринку. Цілі державного регулювання фінансових ринків в Україні. Основні функції органів державного регулювання фінансових ринків.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

8.1. Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації.

Загальні та специфічні ознаки, властиві фінансам підприємств. Функції фінансів підприємств.

8.2. Методи організації фінансової діяльності підприємств.

Організація фінансів підприємств. Складові фінансового механізму підприємства.

8.3. Оцінка якості фінансів суб'єктів господарювання.

Структура капіталу та методи її оцінки. Рівень ліквідності та платоспроможності підприємства. Рівні фінансової стабільності підприємства.

Тема 9. Міжнародні фінанси

9.1. Сутність і призначення міжнародних фінансів.

Сутність міжнародних фінансів у широкому і вузькому розумінні. Функції міжнародних фінансів. Особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку.

9.2. Міжнародний фінансовий ринок.

Характеристика міжнародного фінансового ринку та його основних сегментів. Функції, що виконує міжнародний фінансовий ринок.

9.3. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями та міжнародними фінансовими інституціями.

Значення фінансів у розвитку міжнародних зв'язків з точки зору інтересів національного господарства. Значення фінансів у розвитку міжнародних зв'язків з точки зору участі України в регулюванні міжнародних інтеграційних процесів.

Тема 10. Фінансовий менеджмент

10.1. Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів.

Роль фінансового менеджменту в системі прийняття управлінських рішень. Основні сфери прийняття управлінських рішень. Характеристика фінансового менеджменту як механізму управління фінансовими ресурсами господарських суб'єктів. Основні функції фінансового менеджменту.

10.2. Комплексна оцінка фінансової звітності.

Значення управлінської та фінансової звітності для фінансового менеджменту. Міжнародні стандарти фінансової звітності, застосування їх у процесі фінансового менеджменту. Основні форми бухгалтерської звітності, їх призначення, структура та зміст статей. Оцінка фінансової звітності.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекційні	практичні	лабораторні	виконання індивідуальних завдань	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1.						
Державні фінанси та фінансова система держави						
Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	8	2	2	-	-	4
Тема 2. Фінансова система	10	2	4	-	-	4
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	10	2	4	-	-	4
Тема 4. Податки. Податкова система	18	4	6	-	-	8
Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	18	4	6	-	-	8
Разом за змістовим модулем	64	14	22	-	-	28
Змістовий модуль 2.						
Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання						
Тема 6. Страхування. Страховий ринок	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Фінансовий ринок	12	2	4	-	-	6
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	18	4	6	-	-	8
Тема 9. Міжнародні фінанси	10	2	2	-	-	6
Тема 10. Фінансовий менеджмент	18	4	6	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	68	14	20	-	-	34
Підготовка до екзамену	-	-	-	-	-	8
Передекзаменаційні консультації	2	-	-	-	-	-
Екзамен	2	-	-	-	-	-
Усього годин за модулем	144	28	42	-	-	70

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окремих питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1.			
Державні фінанси та фінансова система держави			
<i>Тема 1.</i> Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	<i>Тема семінарського заняття:</i> <i>"Генезис і еволюція фінансів":</i> 1. Генезис науки про фінанси та її зв'язок з іншими науками. 2. Особливості сучасного розвитку теорії фінансів. 3. Моделі фінансових відносин у суспільстві. 4. Призначення та роль фінансів. 5. Функції фінансів	2	Основна: [1; 3]. Додаткова: [8; 11]
<i>Тема 2.</i> Фінансова система	<i>Тема семінарського заняття:</i> <i>"Структурна будова та засади функціонування фінансової системи".</i> 1. Внутрішня структура й організаційна будова фінансової системи.	4	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [11; 13]

1	2	3	4
	2. Сфери фінансових відносин: міжнародні фінанси, державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок. 3. Регіональний аспект побудови фінансової системи. Національні, регіональні та світова фінансові системи. 4. Організація функціонування фінансової системи		
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	Тема семінарського заняття: <i>"Організаційно-правове забезпечення фінансової політики"</i> 1. Поняття, зміст та значення фінансово-правових норм. 2. Відповідальність за порушення фінансового законодавства. 3. Правові особливості бюджетного процесу. 4. Вихідні засади податково-правового регулювання	4	Основна: [1; 3; 5; 6]. Додаткова: [13; 14]
Усього годин		10	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1.

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Державні фінанси та фінансова система держави	<i>Завдання 1.</i> Практичні аспекти визначення величини податку на додану вартість, податку на прибуток, мита, акцизу, податку на майно, податку з доходу фізичних осіб, єдиного податку	6	Основна: [1 – 3; 7]. Додаткова: [10 – 12].
	<i>Завдання 2.</i> Визначення джерел та обсягів, які будуть формувати дохідну частину місцевого бюджету, державного бюджету. Визначення стійкості бюджету	4	Основна: [1; 3; 7]. Додаткова: [14; 15; 22]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Державні фінанси та фінансова система держави"	2	Основна: [1 – 4; 7]. Додаткова: [18 – 26]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання	<i>Завдання 3.</i> Визначення страхової премії та страхового тарифу. Визначення доходів та витрат страхової компанії, розрахунок суми резервних платежів	2	Основна: [2 – 5; 7]. Додаткова: [12; 16; 17]
	<i>Завдання 4.</i> Залучення зовнішніх фінансових ресурсів з метою оптимізації структури капіталу	4	Основна: [1 – 3; 7]. Додаткова: [10; 12; 16]
	<i>Завдання 5.</i> Оцінка якості фінансових ресурсів підприємства	6	Основна: [1; 3; 7]. Додаткова: [10; 11; 16; 17; 26]
	<i>Завдання 6.</i> Оцінка функціонування ринків: валютний ринок; міжнародний ринок кредитних ресурсів; міжнародний ринок цінних паперів	2	Основна: [1; 3; 5; 7]. Додаткова: [11 – 13]

1	2	3	4
	<i>Завдання 7.</i> Комплексна оцінка фінансової звітності підприємства	4	Основна: [2; 7]. Додаткова: [12]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання"	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8–26]
Разом годин за змістовими модулями		32	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Державні фінанси та фінансова система держави

Тема 4. Податки. Податкова система

Завдання 1.

Автосалон "Мрія" планує реалізацію автомобіля. Собівартість автомобіля складає 130 тис. грн. Рентабельність – 26 %. Акциз складає 10 %. Торговельна надбавка – 18 %.

Визначте відпускну ціну, ціну реалізації, роздрібну ціну автомобіля для автосалону.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Завдання 2.

Показники фінансових відносин держави подано в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Показники фінансових відносин держави, млн грн

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Валовий внутрішній продукт	107,90	131,99	176,65	219,12	229,41
Доходи зведеного бюджету	32,18	38,49	57,45	63,18	71,14
Ресурси централізованих фондів цільового призначення	17,04	18,84	14,80	23,88	29,60

На підставі наведених показників необхідно:
 розрахувати рівень державної централізації ВВП;
 зробити висновки про те, яка модель фінансових відносин (за рівнем централізації ВВП) існує в даній державі. Висновки аргументувати.

Змістовний модуль 2.

Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

Завдання 3.

Ви – менеджер страхової компанії "Зірка". Для розширення страхової діяльності, освоєння нових сегментів страхового ринку страхова компанія планує відкриття філії. Вихідні дані представлені в табл. 6.3.

Таблиця 6.3.

Розрахунок показників збитковості страхової суми, 2012 р.

Показники зі страхування об'єктів	Харківська область	м. Київ та Київська область	Львівська область
Кількість застрахованих об'єктів, од.	17 002	29 865	4 718
Страхова сума застрахованих об'єктів, тис. грн	698 540	120 448	295 601
Кількість постраждалих об'єктів, од.	6 528	12 365	1 440
Кількість страхових випадків, од.	4 824	10 236	2 100
Страхові відшкодування, тис. грн	4 296	2 451	4 800

Особлива увага в діяльності страхової компанії "Зірка" приділяється такому виду страхування, як страхування майна. Так було застраховано 74 тис. од. телевізорів, з них деякі можуть вийти з ладу. Статистичні дані щодо телевізорів, що знаходились в ремонті, за місяцями наведено в табл. 6.4.

**Статистичні дані щодо телевізорів, що знаходились в ремонті,
за місяцями**

січень	658	липень	850
лютий	675	серпень	0
березень	956	вересень	695
квітень	468	жовтень	1 150
травень	428	листопад	0
червень	0	грудень	0

Під час ремонту на кожен телевізор у середньому витрачено 390 грн. Витрати на ведення страхової справи складають 20,5 % від тарифної брутто-ставки, прибуток 6 % від собівартості. Середня страхова сума склала 2 620 грн, кількість виплат за певний період – 425 шт.

На підставі наведених даних необхідно:

визначити регіон, який найбільше підходить для відкриття філії страхової компанії;

вибрати місце розміщення рекламних оголошень страхової компанії;

нарахувати тарифну ставку для страхування ризику пошкодження майна (телевізора).

Тема 7. Фінансовий ринок

Завдання 4.

Облігація зі строком погашення 1 рік і сумою до погашення 1 700 грн була повністю реалізована фінансовим інститутом за ціною 1 282 грн за штуку. Підприємство ТОВ "Зеніт" купило 12 950 цих облігацій. По закінченні 80 днів підприємство вирішило реалізувати облігації, продавши їх на вторинному ринку. Поточна процентна ставка по боргових інструментах тривалістю 1 рік на момент продажу становила 35 %.

Необхідно визначити:

за якою ціною підприємство може продати ці облігації, і який дохід воно може одержати?

Фінансовий директор, розраховуючи на більш високий дохід, вирішує відтермінувати продаж облігацій на 30 днів, очікуючи, що процентна

ставка складе 28 %. Яка ринкова вартість облигації? Який дохід ТОВ може одержати? Як зміниться ринкова вартість облигації та очікуваний дохід підприємства, якщо на момент продажу процентна ставка не зміниться і становитиме 35 %?

Якщо ТОВ "Зеніт" вирішить продавати облигації через 150 днів, процентна ставка складе 37 %. Яка ринкова вартість цієї облигації? Який дохід може одержати підприємство? Зробити висновки щодо моменту реалізації облигацій та отриманого доходу ТОВ "Зеніт".

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних та професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, визначається навчальним планом і становить 51,4 % (74 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (144 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися в активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольна перевірка студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підгото-

вку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни наведено у табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Державні фінанси та фінансова система держави				
<i>Тема 1.</i> Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу на тему "Особливості розвитку теорії фінансів: історичний та сучасний аспекти"	4	Презентація результатів	Основна: [3; 4; 6; 7]. Додаткова: [9; 10; 12; 17; 19; 24]
<i>Тема 2.</i> Фінансова система	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темою 1 і 2	4	Захист індивідуального завдання	Основна: [3; 4; 6; 7]. Додаткова: [9; 10; 17; 19; 24].
<i>Тема 3.</i> Фінансове право і фінансова політика	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Вирішення індивідуальних завдань "Правове регулювання державного боргу"	4	Письмова контрольна робота за темою 1 і 2. Захист індивідуального завдання	Основна: [1; 3; 7]. Додаткова: [10; 19; 22]

1	2	3	4	5
Тема 4. Податки. Податкова система	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; вирішення індивідуального завдання "Практичні аспекти визначення загальнодержавних податків і зборів", "Методика розрахунку місцевих податків та зборів"	8	Захист індивідуального завдання	Основна: [6]. Додаткова: [9; 10; 17; 24]
Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Вирішення індивідуального завдання "Організація бюджетного процесу", "Сутність, призначення та структура бюджету держави"	8	Захист індивідуального завдання	Основна: [2; 3]. Додаткова: [10; 20; 21]
Усього за змістовим модулем 1		28		
Змістовий модуль 2. Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання				
Тема 6. Страхування. Страхувальний ринок	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення індивідуального завдання "Доходи та витрати страховика"	6	Захист індивідуального завдання	Основна: [2 – 7]. Додаткова: [16; 18; 19; 22]
Тема 7. Фінансовий ринок	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. <i>Есе за темою</i> "Фінансовий ринок як зовнішнє джерело капіталу". Підготовка до контрольної роботи за темою 6 і 7	6	Перевірка есе	Основна: [2 – 7]. Додаткова: [16; 18; 19; 22]

1	2	3	4	5
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Показники оцінки якості фінансів підприємства", "Оцінка фінансової стійкості підприємства"	8	Перевірка есе	Основна: [2 – 7]. Додаткова: [16; 18; 19; 22]
Тема 9. Міжнародні фінанси	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою "Роль і місце міжнародних фінансів як джерела фінансування бюджету в Україні"	6	Захист індивідуального завдання	Основна: [1; 3; 6; 7]. Додаткова: [19; 23]
Тема 10. Фінансовий менеджмент	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення <i>індивідуального завдання</i> "Комплексна оцінка фінансової звітності підприємства"	8	Захист індивідуального завдання	Основна: [3; 5; 7]. Додаткова: [8; 16; 19]
Усього за змістовим модулем 2		34		
<i>Підготовка до екзамену</i>		8		Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 10; 15; 16; 17 – 24]
Усього за модулями		70		

7.1. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання студента (ІЗ) є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та носить навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом із складанням підсумкового екзамену з даної навчальної дисципліни. Виконання ІЗ є

одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою ІЗ.

ІЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення задач дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що при виконанні аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи (або її елементів).

У процесі виконання ІЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІЗ: *"Фінансова політика та її вплив на фінансову систему на макро- та мікрорівнях".*

Мета ІЗ – закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних студентом під час навчання; формування практичних навичок та вміння їх застосовувати при вирішенні поставленого завдання.

Об'єктом ІЗ є процеси, пов'язані з формування фінансової політики держави та її впливом на ситуацію макро- та мікрорівнях.

Предметом ІЗ є сукупність теоретико-методичних підходів до формування фінансової політики держави.

Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІЗ враховуються при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Розмір аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кб 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення у тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІЗ повинен становити у друкованому варіанті 15 – 20 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куті. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1,5 сторінки);
- основна частина (10 – 15 сторінок);
- висновок (1,5 сторінки);
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати наступні елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, задачі, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** (може містити декілька підрозділів) студенти повинні:

надати оцінку фінансової ситуації в державі на макрорівні;

надати оцінку фінансової ситуації на рівні конкретного підприємства та визначити її зв'язок з фінансовою ситуацією в державі;

ідентифікувати основні ризики підприємства з точки зору фінансової політики в державі;

розробити заходи щодо формування ефективних рішень з фінансової політики на макро- та мікрорівні.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові, практичні рекомендації щодо формування ефективних рішень стосовно фінансової політики.

Список використаної літератури слід розміщувати таким чином: по порядку посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, при цьому напис "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишуться маленькими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3", "Додаток Б.1.2". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1.

Державні фінанси та фінансова система держави

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

1. Що є предметом фінансової науки?
2. Сформулюйте визначення сутності фінансів.

3. Назвіть характерні особливості фінансів.
4. Які ви знаєте інструменти вартісного розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту?
5. Назвіть функції фінансів.
6. Охарактеризуйте прояви контрольної функції фінансів.
7. Сформулюйте визначення фінансів. Вкажіть на спеціальні ознаки фінансів.
8. Які економічні категорії беруть участь у розподілі суспільного продукту разом із фінансами? Вкажіть їх спільні риси та відмінності.
9. Розкрийте структуру фінансової системи України, визначіть необхідність та значення кожної сфери фінансових відносин.
10. Дайте визначення предмету фінансів.
11. Дайте визначення методу фінансів.
12. Класифікація методів фінансів.

Література: основна [1, с. 4–15]; [2, с. 16–24]; [3, с. 9–17].

Тема 2. Фінансова система

1. Укажіть чинники, що зумовлюють необхідність існування фінансів.
2. Зміст процесу управління фінансами.
3. Що є об'єктом і суб'єктом управління фінансами?
4. Які ви знаєте методи управління фінансами?
5. Що таке фінансове стимулювання?
6. Що є об'єктом вартісного розподілу та перерозподілу за допомогою фінансів?
7. Дайте визначення фінансової системи. Назвіть сфери фінансової системи України.
8. Охарактеризуйте сутність централізованих фінансових ресурсів, визначіть джерела їх формування.
9. Охарактеризуйте децентралізовані фінансові ресурси, визначіть джерела їх формування.
10. Які фінансові методи є найбільш поширеними у господарській практиці?
11. Що є об'єктами і суб'єктами управління фінансами?
12. Які види та складові фінансової політики ви знаєте?

Література: основна [3, с. 26–46]; [4, с. 31–38].

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

1. У чому полягають особливості відносин, що становлять предмет фінансового права?
2. Який метод правового регулювання використовує фінансове право та в чому його специфіка?
3. Із чого складається фінансове законодавство?
4. Визначте місце фінансового права в сучасній правовій системі України.
5. Визначте фінансово-правові норми.
6. Розкрийте особливості фінансово-правових норм.
7. Охарактеризуйте структуру фінансово-правових норм.
8. Дайте класифікацію фінансово-правових норм та наведіть приклади.
9. Розкрийте особливості фінансових правовідносин.
10. Об'єкт фінансових правовідносин.
11. Види фінансових правовідносин.
12. Розкрийте поняття та зміст фінансового контролю.
13. Якими є мета, завдання та значення фінансово-контрольної діяльності?
14. Які є види фінансового контролю?
15. Вкажіть методи фінансового контролю.
16. Система та повноваження органів фінансового контролю.

Література: основна [5, с. 150–181]; [6, с. 21–40].

Тема 4. Податки. Податкова система

1. Що таке податок? Назвіть його характерні особливості.
2. Які функції виконують податки? У чому проявляється зміст функцій податків?
3. Назвіть основні елементи податку. Що таке податкові пільги? Що таке ставка податку?
4. Що таке податкова політика?
5. Що таке податкова система та система оподаткування?
6. Які непрямі податки справляються в Україні?
7. Охарактеризуйте сутність й основні ознаки податків.
8. Які організаційно-правові аспекти податків вам відомі?
9. Яка сутність понять "плата", "збір", "відрахування"?

10. Хто становить суб'єкт податків?
 11. Що таке об'єкт податків?
 12. Що таке база оподаткування?
 13. Розділення податків на прямі та непрямі, наскільки воно обґрунтоване.
 14. Розкрийте класифікацію податків.
 15. Що таке податкова система, її роль?
 16. Назвіть податки, що сплачують фізичні особи.
 17. Охарактеризуйте наступні податки: Податок на додану вартість. Акцизний збір. Податок на прибуток підприємств. Прибуткове оподаткування населення. Податок на промисел. Плата за ресурси. Державне мито. Місцеві податки і збори.
 18. Які ознаки можуть бути покладені за основи при класифікації податків?
 19. Які принципи побудови податкової системи ви знаєте?
 20. Які функції виконує податкова служба України?
 21. Які види податків ви знаєте?
 22. Які особливості податку на додану вартість?
 23. Які особливості податку на прибуток підприємств?
 24. Назвіть принципи побудови податкової системи.
 25. Назвіть прямі податки, що сплачують юридичні особи.
 26. Назвіть непрямі податки, що сплачуються юридичними особами.
- Література:** основна [3, с. 75–84]; [7, с. 55–68].

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

1. Які ознаки властиві бюджетним відносинам?
2. У чому полягає сутність бюджету як економічної категорії?
3. Які функції виконує бюджет держави як економічна категорія? У чому їхні особливості?
4. У чому виявляються особливості бюджету держави за змістом, формою, організаційною побудовою та правовим характером?
5. Яке основне призначення бюджету держави?
6. Що ви розумієте під бюджетною політикою?
7. Що розуміють під бюджетною стратегією та бюджетною тактикою? Що ви розумієте під організацією взаємовідносин?
8. У чому полягає сутність бюджетного розподілу між бюджетами?

9. Охарактеризуйте основні етапи бюджетного механізму.
 10. Що ви розумієте під бюджетним устроєм процесу, країни?
 11. Визначте сутність бюджету як економічної, правової категорії та за матеріальним змістом.
 12. Вкажіть основні принципи, яким повинен відповідати бюджет.
 13. Визначіть основні функції бюджету.
 14. Визначте поняття бюджетного устрою і бюджетної системи.
 15. Вкажіть основні принципи бюджетного устрою.
 16. Які виділяють види бюджетів?
 17. Як розподіляються доходи і видатки між ланками бюджетної системи?
 18. Поясніть, у чому полягає специфіка ознак бюджетних відносин.
 19. Визначте сутність бюджетної класифікації, її організаційну роль.
 20. Охарактеризуйте основні етапи становлення та розвитку бюджетної системи України.
 21. Розкрийте структуру бюджетної системи України.
 22. Поясніть сутність доходів бюджету як економічної категорії.
 23. Надайте характеристику структури дохідної частини бюджету.
 24. Поясніть сутність видатків бюджету як економічної категорії.
 25. Надайте характеристику структури.
- Література:** основна [1, с. 85–110]; [2, с.124–152]; [6, с. 200–253].

Змістовий модуль 2.

Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

1. Дайте характеристику страхуванню як економічній категорії.
2. Які специфічні ознаки притаманні страхуванню?
3. Хто є суб'єктами страхових взаємовідносин?
4. Що може бути об'єктами страхування?
5. Які функції виконує страхування та на яких принципах воно ґрунтується?
6. Які існують системи страхування?
7. Які характерні риси притаманні добровільній та обов'язковій формам страхування?
8. Що таке страховий ризик? Які риси йому притаманні?

9. Аналіз яких показників здійснюється для статистичної оцінки страхування?

10.3 яких елементів складається страховий тариф? Яким чином розраховуються тарифи з ризикових видів страхування?

11. Що таке страховий платіж?

12. Що становить страховий ринок і яку він має структуру?

13. Хто може виступати страховими посередниками?

14. Яку роль виконують професіонали страхового ринку?

15. Розкрити зміст основних функцій страхування.

16. Визначіть основних учасників страхового ринку.

17. Які ви знаєте форми страхового захисту?

18. Розкрити класифікацію страхових відносин.

19. Розкрити сутність: майнового страхування; страхування економічних ризиків особового страхування; страхування відповідальності.

20. Розкрити сутність перестраховування.

21. Які державні органи виконували функції нагляду за страховою діяльністю? Який орган здійснює ці функції зараз?

22. Які фінансові результати має страховик?

23. Чим забезпечується фінансова надійність страховика?

24. Якими є умови забезпечення платоспроможності страховика?

25. Поясніть сутність страхових резервів.

26. На яких принципах будуються відносини страховика і держави?

Література: основна [1, с. 174–193]; [2, с. 152–189].

Тема 7. Фінансовий ринок

1. Охарактеризуйте економічну сутність фінансового ринку.

2. На чому базуються методологічні підходи до класифікації фінансового ринку?

3. Що таке сегментація фінансового ринку?

4. Як класифікують фінансовий ринок за видами фінансових активів?

5. Дайте характеристику фінансових інструментів з урахуванням особливостей класифікації фінансового ринку.

6. Охарактеризуйте основні функції фінансового ринку.

7. Назвіть прямих учасників фінансових операцій на ринку цінних паперів України.

8. Назвіть основні чинники, які впливають на формування та функціонування валютного ринку.

9. Охарактеризуйте основні передумови формування фінансового ринку.

10. Розкрийте особливості складових фінансового ринку.

11. Надайте характеристику головних суб'єктів фінансового ринку.

12. Надайте характеристику об'єктів фінансового ринку.

13. Охарактеризуйте інструменти фінансового ринку.

14. Розкрийте цілі державного регулювання фінансових ринків в Україні.

15. Розкрити поняття "фінансовий ринок".

16. Розкрити класифікацію фінансових ринків.

17. Охарактеризуйте ринки матеріальних активів та ринки фінансових активів; ринки спот і ринки ф'ючерсів.

18. Охарактеризуйте ринки грошей, капіталів, споживчого кредиту, заставних.

19. Дайте характеристику первинному ринку.

20. Охарактеризуйте вторинний ринок.

21. Які цінні папери емітуються й обертаються в Україні?

22. Розкрити принцип оподаткування операцій з цінними паперами.

23. Визначіть механізм оподаткування дивідендів.

24. Проаналізуйте діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України.

25. Назвіть основні функції, які виконують фінансові посередники на фінансовому ринку України.

26. Визначте сутність фінансового ринку

Література: основна [2, с. 199–230]; [3, с. 188–214].

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

1. Назвіть загальні та специфічні ознаки, властиві фінансам підприємств.

2. Охарактеризуйте групи фінансових відносин, що належать до фінансів.

3. Назвіть функції фінансів підприємств.

4. Дайте визначення сутності фінансових ресурсів підприємств.

5. Охарактеризуйте організацію фінансів підприємств.
6. Дайте визначення фінансового механізму підприємства та назовіть його складові.
7. Що таке виручка від реалізації продукції підприємства?
8. За якими методами визначається виручка від реалізації продукції підприємства за звітний період для відображення її у фінансовій звітності?
9. Які фактори впливають на величину виручки від реалізації продукції?
10. Які методи планування виручки від реалізації продукції підприємства ви знаєте?
11. Які функції виконує прибуток?
12. Що таке фінансова стратегія підприємства?
13. Визначте основні ознаки фінансів підприємств.
14. Які фінансові відносини включають фінанси підприємств?
15. Визначте сутність фінансів підприємств як економічної категорії.
16. Які зовнішні та внутрішні фінансові відносини підприємства ви знаєте?
17. Назвіть функції фінансів підприємств.
18. Що таке фінансові ресурси підприємств?
19. Які існують джерела формування фінансових ресурсів підприємств у ринковій економіці?
20. За якими напрямками здійснюється використання фінансових ресурсів на підприємстві?
21. Які фонди грошових коштів формуються на підприємствах?
22. Назвіть основні принципи організації фінансової роботи на підприємстві.
23. Опишіть фінансові методи як елемент фінансового механізму підприємства.
24. Визначіть організаційні засади фінансів підприємств.
25. Що ви розумієте під фінансовим станом підприємства?
26. Назвіть показники структури капіталу.
27. Назвіть показники ліквідності та платоспроможності.
28. Назвіть показники ділової активності.
29. Що таке стратегія фінансування?

Література: основна [1, с. 221–242]; [7, с. 243–264].

Тема 9. Міжнародні фінанси

1. Розкрийте суть міжнародних фінансів у широкому і вузькому розумінні.
2. Які функції виконують міжнародні фінанси?
3. Охарактеризуйте особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку.
4. У чому полягають відмінності між іноземними облігаціями та єврооблігаціями?
5. Чим зумовлена поява міжнародних фінансових інституцій?
6. Яка мета створення МВФ?
7. Які головні цілі та функції МВФ?
8. Що спільного і що відмінного у функціонуванні МВФ і Світового банку?
9. Розкрийте значення фінансів у розвитку міжнародних зв'язків з точки зору інтересів національного господарства.
10. Розкрийте значення фінансів у розвитку міжнародних зв'язків з точки зору участі України в регулюванні міжнародних інтеграційних процесів.
11. Визначте поняття валютного курсу. Які види валютного курсу ви знаєте?
12. Які функції виконує валютний курс на грошовому ринку?
13. Що таке котирування?
14. Які види котирування ви знаєте?
15. Що таке валютний ринок?
16. Розкрийте класифікацію валютних ринків.
17. Які функції виконує біржовий та позабіржовий валютні ринки?

Література: основна [4 с. 271–286]; [6, с. 398–410].

Тема 10. Фінансовий менеджмент

1. Яка роль належить фінансовому менеджменту в системі прийняття управлінських рішень?
2. Розкрийте сутність фінансового менеджменту.
3. Охарактеризуйте основні сфери прийняття управлінських рішень.
4. Надайте характеристику фінансового менеджменту як механізму управління фінансовими ресурсами.

5. Поясніть, у чому полягає основне завдання фінансового менеджменту.

6. Визначіть об'єкт і суб'єкт управління у фінансовому менеджменті.

7. Яке значення управлінської та фінансової звітності для фінансового менеджменту?

8. Міжнародні стандарти фінансової звітності, застосування їх у процесі фінансового менеджменту.

9. Охарактеризуйте основні форми бухгалтерської звітності, їх призначення, структуру і зміст статей.

10. Назвіть основні вимоги, пропоновані до звітності підприємства.

11. Назвіть основні вимоги до системи показників при проведенні комплексної оцінки.

12. Основні етапи проведення комплексної рейтингової оцінки підприємства.

13. Методика визначення вагових коефіцієнтів.

14. Методика визначення впливу окремих показників на комплексний рейтинговий показник.

Література: основна [5, с. 287–321]; [6, с. 294–307].

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1 – 9.2).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	Лекція проблемного характеру з питання "Роль фінансів у функціонуванні суспільства", робота в малих групах
Тема 2. Фінансова система	Міні-лекція з питання "Управління фінансовою системою", банки візуального супроводу
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	Лекція проблемного характеру з питання "Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 4. Податки. Податкова система	Міні-лекція з питання "Види податків та їх класифікація", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	Лекція проблемного характеру з питання "Сутність, призначення та структура бюджету держави", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 6. Страхування. Страховий ринок	Міні-лекція з питання "Галузі, форми і види страхування. Страховий ринок", банки візуального супроводу
Тема 7. Фінансовий ринок	Міні-лекція з питання "Фінансові інститути", банки візуального супроводу

1	2
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	Лекція проблемного характеру з питання "Оцінка якості фінансів суб'єктів господарювання", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 9. Міжнародні фінанси	Міні-лекція з питання "Міжнародний фінансовий ринок", банки візуального супроводу
Тема 10. Фінансовий менеджмент	Міні-лекція з питання "Комплексна оцінка фінансової звітності", банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені у науці та мають актуальне значення для теорії і практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальні (виступи одного слухача), так і колективними (виступи двох та більше слухачів).

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	Семінарське заняття. Тема: "Особливості розвитку теорії фінансів та сучасний аспекти"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	Семінарське заняття. Тема: "Практичні аспекти застосування фінансового права в Україні"	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 4. Податки. Податкова система	Завдання №1. Тема: "Податкова система, її роль і місце в функціонуванні державних інститутів"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	Завдання №5. Тема: "Оцінка якості та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства"	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 10. Фінансовий менеджмент	Завдання №7. Тема: "Комплексне оцінювання фінансової звітності підприємства"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів базується за накопичувальною 100-бальною сис-

темою. Відповідно до Тимчасового Положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовний модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі **колоквіуму**. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий / семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та

виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточна контрольна робота проводиться 2 рази за семестр. Тест містить запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Колоквіум проводиться 2 рази за семестр та містить в собі практичні завдання різного рівня компетентності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Критеріями оцінювання індивідуального завдання є:

здатність логічно оцінювати фінансову політику в державі;

здатність логічно оцінювати вплив макроекономічних рішень на фінансову ситуацію в конкретному підприємстві;

вміння оцінювати якість фінансів конкретного підприємства;

здатність робити логічні висновки;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл.2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається з 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовний модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістовного модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результати підсумкової/семестрової успішності, дорівнює або перевищує 60 балів за поточний і модульний контроль впродовж семестру (мінімум 35 балів) та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється у балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – незараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у визначений деканом термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторно вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета.

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"
Напрямок підготовки : "Економіка підприємства". Семестр VI
Навчальна дисципліна "Фінанси"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне). Автосалон "Мрія" планує реалізацію автомобіля. Собівартість автомобіля складає 110 тис. грн. Рентабельність – 25 %. Акциз складає 10 %. Торговельна надбавка – 17 %.

Необхідно визначити відпускну ціну, ціну реалізації, роздрібну ціну автомобіля для автосалону.

Завдання 2 (стереотипне). Показники фінансових відносин держави представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники фінансових відносин держави, млн грн

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Валовий внутрішній продукт	126,78	162,22	207,32	255,40	269,18
Доходи зведеного бюджету	34,50	40,20	60,02	65,90	73,14
Ресурси централізованих фондів цільового призначення	18,94	20,76	16,28	26,14	32,11

На підставі наведених даних необхідно:

розрахувати рівень державної централізації ВВП;

зробити висновки про те, яка модель фінансових відносин (за рівнем централізації ВВП) існує в Україні. Висновки аргументувати.

Завдання 3 (діагностичне). Облігація зі строком погашення 1 рік і сумою до погашення 1 200 грн була повністю реалізована фінансовим інститутом за ціною 850 грн за штуку. Підприємство ТОВ "Компас" купило 14 800 шт. цих облігацій. По закінченню 115 днів підприємство вирішило

реалізувати облігації, продавши їх на вторинному ринку. Поточна процентна ставка по боргових інструментах тривалістю 1 рік на момент продажу становила 35 %.

Необхідно визначити:

за якою ціною підприємство може продати ці облігації, і який дохід воно може одержати?

Фінансовий директор, розраховуючи на більш високий дохід, вирішує відтермінувати продаж облігацій на 40 днів, очікуючи, що процентна ставка складе 32 %. Яка ринкова вартість облігації? Який дохід ТОВ може одержати? Як зміниться ринкова вартість облігації та очікуваний дохід підприємства, якщо на момент продажу процентна ставка не зміниться і становитиме 35 %?

Якщо ТОВ "Компас" вирішить продавати облігації через 160 днів, процентна ставка складе 38 %. Яка ринкова вартість цієї облігації? Який дохід може одержати підприємство? Зробити висновки щодо моменту реалізації облігацій та отриманого доходу ТОВ "Компас".

Завдання 4 (діагностичне). ПрАТ "Перемога" має широкі виробничо-промислові можливості для розвитку та ведення сільськогосподарської діяльності у сфері сільського господарства. Діяльність ПрАТ "Перемога" пов'язана з розведенням та вирощуванням птиці, великої рогатої худоби; вирощуванням різноманітних сільськогосподарських культур; бджільництвом; допоміжними підрозділами такими, як автотракторний парк; власна будівельна бригада. Дані щодо проведених операцій у четвертому кварталі 2012 року представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Операції в четвертому кварталі, грн

№	Операції	Сума
1	2	3
1	Балансова вартість основних фондів на початок періоду (А = 15 %)	1 970 354
2	Залишки товарних запасів на початок періоду без ПДВ	85 106
3	Залишки товарних запасів на кінець періоду без ПДВ	137 700

1	2	3
	Жовтень	
4	Підприємство реалізувало товари (в тому числі ПДВ)	212 500
5	Підприємство реалізувало товари платнику єдиного податку за ставкою 5 % (є платником ПДВ)	21 760
6	Закуплено сировину та матеріали (в тому числі ПДВ) (80 % підтверджено податковою накладною)	42 712
7	Закуплено сировину у платника єдиного податку за ставкою 3 %	22 219
8	Отримано рахунок за оплату використаної електроенергії (у тому числі ПДВ)	2 613
9	Сплачено за опалення виробничого приміщення (у тому числі ПДВ)	2 562
10	Придбано автомобіль (у тому числі ПДВ)	106 250
11	Фонд оплати праці склав	20 081
	Листопад	
12	Реалізовано готову продукцію (у тому числі ПДВ)	335 750
13	Підприємство реалізувало товари платнику єдиного податку за ставкою 3 %	9 562
14	Закуплено напівфабрикати (в тому числі ПДВ)	60 243
15	Закуплено сировину у платника єдиного податку за ставкою 5 % (є платником ПДВ)	115 036
16	Отримано матеріали, оплату за які буде здійснено у наступному місяці (в тому числі ПДВ)	44 943
17	Фонд оплати праці склав	22 950
18	Працівникові на умовах трудового договору нараховано в листопаді 2012 року зарплату за місяць	10 625
	Грудень	
19	Надано послуги іншому підприємству з ремонту обладнання (у тому числі ПДВ)	14 343
20	Підприємством надано послуги іншому підприємству, що є платником єдиного податку за ставкою 3 %	4 794
21	Витрати з поставки продукції покупцю (у тому числі ПДВ)	19 125
22	Витрати на ремонт основних фондів (у тому числі ПДВ)	42 478
23	Отримано рахунок за оплату використаного газу (у тому числі ПДВ)	1 326

1	2	3
24	Фонд оплати праці склав	22 185
25	Працівникові на умовах трудового договору нараховано у грудні 2012 року зарплату за місяць	2 975

На підставі наведених даних необхідно розрахувати:
суму податку на додану вартість, що сплачується в бюджет;
податок на прибуток підприємства;
податок на дохід фізичних осіб (граничний дохід складає 10 730 грн);

зробити висновки щодо податкової системи України.

Завдання 5 (евристичне). Баланс та фрагмент звіту про фінансові результати товариства ABC представлений у табл. 3. та 4. Кореляційна матриця між коефіцієнтами наведена в табл. 5.

Таблиця 3

Дані балансу

Статті балансу	На початок періоду
1	2
I. Необоротні активи	
Основні засоби	
залишкова вартість	22 000
первісна вартість	27 000
знос	5 000
II. Оборотні активи	
Запаси	6 500
у тому числі готова продукція	1 000
товари	1 500
Дебіторська заборгованість	5 000
Грошові кошти та їхні еквіваленти	1 000
II. Витрати майбутніх періодів	500
БАЛАНС	35 000

1	2
Пасив	
I. Власний капітал	
Статутний капітал	18 000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	7 000
III. Довгострокові зобов'язання	
Довгострокові кредити банків	3 000
IV. Поточні зобов'язання	
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4 000
Заборгованість по розрахункам з бюджетом	2 000
Заборгованість по дивідентах	1 000
БАЛАНС	35 000

Таблиця 4

Дані звіту про фінансові результати

Стаття	За звітний період
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	20 000
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17 000

Таблиця 5

Кореляційна матриця між коефіцієнтами

Показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Тривалість обороту дебіторської заборгованості	1,000	0,872	0,643	0,539	0,373	0,538	0,758	0,697	0,267	0,191	0,440	0,497
2. Тривалість обороту кредиторської заборгованості	0,952	1,000	0,745	0,186	0,600	0,499	0,380	0,734	0,805	0,999	0,318	0,394

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3. Тривалість обороту матеріально-виробничих запасів	0,572	0,881	1,000	0,643	0,797	0,733	0,638	0,397	0,734	0,066	0,635	0,754
4. Тривалість операційного циклу	0,401	0,758	0,513	1,000	0,531	0,489	0,718	0,607	0,475	0,761	0,310	0,410
5. Тривалість фінансового циклу	0,042	0,680	0,737	0,720	1,000	0,472	0,026	0,914	0,592	0,529	0,400	0,567
6. Оборотність активів	0,728	0,698	0,685	0,510	0,574	1,000	0,042	0,641	0,729	0,345	0,504	0,801
7. Оборотність власного капіталу	0,462	0,348	0,141	0,832	0,664	0,533	1,000	0,275	0,767	0,307	0,283	0,953
8. Оборотність засобів	0,462	0,543	0,336	0,357	0,496	0,691	0,375	1,000	0,722	0,630	0,580	0,425
9. Оборотність необоротних активів	0,198	0,540	0,739	0,026	0,430	0,148	0,344	0,644	1,000	0,689	0,540	0,439
10. Маневреність робочого капіталу	0,511	0,024	0,278	0,432	0,889	0,612	0,326	0,066	0,259	1,000	0,389	0,396
11. Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,434	0,287	0,630	0,516	0,431	0,308	0,525	0,432	0,301	0,632	1,000	0,460
12. Коефіцієнт платоспроможності	0,420	0,550	0,261	0,504	0,516	0,730	0,044	0,204	0,226	0,474	0,365	1,000

На підставі наведених даних необхідно розрахувати:
комплексний показник якості фінансів підприємства з урахуванням
питомої ваги окремих коефіцієнтів.

Затверджено на засіданні
кафедри економіки підприємства та менеджменту ХНЕУ ім. С. Куз-
неця

Протокол № ___ від "___" _____ 20___ р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються з суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Критерії оцінки екзаменаційної роботи з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет з даної навчальної дисципліни включає п'ять завдань практичної спрямованості різного рівня складності, а саме два стереотипних завдання, два діагностичних та одне евристичне завдання.

Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності, сумарна кількість яких складає 40 балів відповідно до кваліфікаційних вимог до бакалаврів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства".

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (3 бали):

1,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул);

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків та наявність висновку;

Завдання 2 (5 балів):

3 бали – за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунку;

2 бали – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 3 (8 балів):

5 балів – за логіку розрахунку показників, правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунків;

1,5 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, що входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів;

1,5 бала – за логіку й ґрунтовність висновку.

Завдання 4 (10 балів):

6 балів – за логіку розрахунку показників, правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунків;

2 бали – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, що входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів;

2 бали – за логіку й ґрунтовність висновку.

Завдання 5 (14 балів):

10 балів – за логіку розрахунку показників, правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунків;

2 бали – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, що входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів;

2 бали – за логіку й ґрунтовність висновку.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей наведено у табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год.	Методи та форми навчання	ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей		
				Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Державні фінанси та фінансова система держави					29	
ПК.1 Визначати основні поняття процесу організації фінансової діяльності в державі та на підприємстві	1	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	Робота на лекції	0,5
			2	Семінарське заняття <i>Тема семінарського заняття "Генезис і еволюція фінансів":</i> 1. Генезис науки про фінанси та її зв'язок з іншими науками. 2. Особливості сучасного розвитку теорії фінансів. 3. Моделі фінансових відносин у суспільстві. 4. Призначення та роль фінансів. 5. Функції фінансів	Активна участь у дискусії	1

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6			
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу на тему "Особливості розвитку теорії фінансів: історичний та сучасний аспекти"	Презентація	1	
ПК.1	Визначати складові фінансової системи держави та підприємства	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Фінансова система	Робота на лекції	0,5
				4	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Структурна будова та засади функціонування фінансової системи": 1. Внутрішня структура й організаційна будова фінансової системи. 2. Сфери фінансових відносин: міжнародні фінанси, державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок. 3. Регіональний аспект побудови фінансової системи. Національні, регіональні та світова фінансові системи. 4. Організація функціонування фінансової системи	Активна участь у дискусії	2
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темою 1 і 2	Активна участь у дискусії	1	
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темою 1 і 2	Захист індивідуального завдання	1	
ПК.1		3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	Робота на лекції	0,5
				4	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Організаційно-правове забезпечення фінансової політики" 1. Поняття, зміст та значення фінансово-правових норм. 2. Відповідальність за порушення фінансового законодавства 3. Правові особливості бюджетного процесу. 4. Вихідні засади податково-правового регулювання	Активна участь у дискусії	1
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Вирішення <i>індивідуальних завдань</i> "Правове регулювання державного боргу"	Письмова контрольна робота	5	
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Вирішення <i>індивідуальних завдань</i> "Правове регулювання державного боргу"	Захист індивідуального завдання	1	

Продовження табл. 11.1

1		2	3		4	5	6	
ПК. 2			Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Податки. Податкова система	Робота на лекції	0,5
ПК. 1	Розуміти вихідні засади податкового правового регулювання	4		4	Практичне заняття	Завдання 1. Практичні аспекти визначення величини податку на додану вартість, податку на прибуток	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
						Завдання 2. Практичні аспекти визначення величини податку на мита, акцизу, податку на майно		
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; вирішення індивідуального завдання "Практичні аспекти визначення загальнодержавних податків і зборів"	Захист індивідуального завдання	1
ПК. 2	Визначити складові податкової системи держави	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Податки. Податкова система	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 3. Практичні аспекти визначення величини податку з доходу фізичних осіб, єдиного податку	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; вирішення індивідуального завдання "Методика розрахунку місцевих податків та зборів"	Захист індивідуального завдання	0,5
ПК. 2	Визначити розмір податкового кредиту та податкового зобов'язання бюджетів	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	Робота на лекції	0,5
				4	Практичне заняття	Завдання 4. Визначення джерел та обсягів, які будуть формувати дохідну частину місцевого бюджету, державного бюджету	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Вирішення індивідуального завдання "Сутність, призначення та структура бюджету держави"	Захист індивідуального завдання	1
		7	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Бюджет. Бюджетна система	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 5. Визначення стійкості бюджету	Колоквіум	8

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6		
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Вирішення індивідуального завдання "Організація бюджетного процесу"	Презентація	1	
Змістовий модуль 2.								
Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання							31	
ПК. 3	Визначити страхові платежі, доходи та витрати страховика	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Страхування. Страховий ринок	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 6. Визначення страхової премії та страхового тарифу. Визначення доходів та витрат страхової компанії, розрахунок суми резервних платежів	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
ПК. 3	Розрахувати вартість облігацій та акцій, доходи та витрати фондового ринку	9	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення індивідуального завдання "Доходи та витрати страховика"	Захист індивідуального завдання	1
				2	Лекція	Тема 7. Фінансовий ринок	Робота на лекції	0,5
			Ауд.	4	Практичне заняття	Завдання 7. Оцінка дохідності інструментів фінансового ринку	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
						Завдання 8. Залучення зовнішніх фінансових ресурсів з метою оптимізації структури капіталу	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
ПК. 3	Визначати оптимальні господарські рішення за умов ризику	10	СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. <i>Есе за темою</i> "Фінансовий ринок як зовнішнє джерело капіталу". Підготовка до контрольної роботи за темою 6 і 7	Перевірка есе	1
				2	Лекція	Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	Робота на лекції	0,5
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 9. Загальна оцінка фінансової звітності підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
Письмова контрольна робота	4,5							

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6			
	Здійснювати оцінку якості фінансів підприємства	11	СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Показники оцінки якості фінансів підприємства"	Перевірка есе	1
			Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання	Робота на лекції	0,5
				4	Практичне заняття	Завдання 10. Оцінка якості фінансів підприємства з допомогою коефіцієнтів	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			Завдання 11. Оцінка забезпеченості запасів джерелами фінансування			Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Оцінка фінансової стійкості підприємства"	Перевірка есе	1			
ПК. 3	Аналізувати міжнародний фінансовий ринок, складові міжнародних фінансів	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Міжнародні фінанси	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 12. Оцінка функціонування ринків: валютний ринок; міжнародний ринок кредитних ресурсів; міжнародний ринок цінних паперів	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою "Роль і місце міжнародних фінансів як джерела фінансування бюджету в Україні"	Захист індивідуального завдання	1
ПК. 3	Здійснювати комплексну оцінку якості фінансів підприємства	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Фінансовий менеджмент	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 13. Комплексна рейтингова оцінка фінансової звітності підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4		5	6	
Здійснювати комплексну оцінку якості фінансів підприємства	14	CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення <i>індивідуального завдання</i> "Комплексна рейтингова оцінка фінансової звітності підприємства"	Захист індивідуального завдання	1
		Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Фінансовий менеджмент	Робота на лекції	0,5
			4	Практичне заняття	Завдання 14 . Комплексна оцінка фінансової звітності підприємства методом суми балів	Колоквіум	9
		CPC	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення <i>індивідуального завдання</i> "Комплексна оцінка фінансової звітності підприємства методом суми балів"	Захист індивідуального завдання	1
СЕСІЯ	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40	
		2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету			
	CPC	8	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів			
Усього годин		144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них							
	<i>аудиторні</i>	82	56,9 %	<i>поточний контроль</i>		60	
	<i>самостійна робота</i>	62	43,1 %	<i>підсумковий контроль</i>		40	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено у табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
2,5	3,5	7	4	12	2	2,5	9	2	15,5		
Колоквіум					Колоквіум						
8					9						

Примітка: T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено у табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Захист індивідуального завдання	Есе	Участь у дискусії	Захист звіту	Презентація	Експрес-опитування	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Усього	
Змістовий модуль 1. Державні фінанси та фінансова система держави	Тема 1	1 тиждень	0,5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2,5	
	Тема 2	2 тиждень	0,5	2	-	-	-	-	1	-	-	-	3,5	
	Тема 3	3 тиждень	0,5	1	-	-	-	0,5	-	-	5	-	7	
	Тема 4	4 тиждень	0,5	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2,5
		5 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-	0,5	-	-	1,5
	Тема 5	6 тиждень	0,5	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2,5
		7 тиждень	0,5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	8	9,5
Змістовий модуль 2. Фінансові ринки. Фінанси суб'єктів господарювання	Тема 6	8 тиждень	0,5	0,5	-	-	1	-	-	-	-	-	2	
	Тема 7	9 тиждень	0,5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2,5	
	Тема 8	10 тиждень	0,5	0,5	-	-	1	-	-	-	-	4,5	-	6,5
		11 тиждень	0,5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2,5
	Тема 9	12 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	1	-	-	-	2	
	Тема 10	13 тиждень	0,5	0,5	-	4	-	-	-	-	-	-	5	
	Тема 14	14 тиждень	0,5	-	-	-	1	-	-	-	-	9	10,5	

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового Положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4)

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Внукова Н. М. Фінанси: вступ до фаху / Н. М. Внукова. – Х. : БУРУН і К, 2005. – 351 с.
2. Меренкова Л. О. Фінанси : конспект лекцій у схемах і таблицях / Л. О. Меренкова. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 79 с.
3. Фінанси / В. І. Оспішев, Л. І. Лачкова, О. П. Близнюк та ін.; за ред. В. І. Оспішева. – 2-ге вид. – К. : Знання, 2008. – 366 с.
4. Фінанси / І. Б. Медведєва, Л. С. Мартюшева, Л. О. Меренкова та ін. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 358 с.
5. Фінанси: курс для фінансистів : підручник / за ред. д.е.н, проф. Буряка П. Ю., д.е.н. проф. Жихор О. Б. – К. : 2Ха-Тек Прес, 2010. – 528 с.
6. Фінансове право : підручник / М. П. Кучерявенко, Д. О. Білінський, О. О. Дмитрик та ін. – Х. : Право, 2013. – 400 с.

7. Фінанси (теоретичні основи) / під наук. ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захожої; Міжрегіональна акад. упр. персоналом. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : МАУП, 2007. – 305 с.

12.2. Додаткова

8. Давиденко Н. М. Теорія фінансів / Н. М. Давиденко, О. Є. Данилевська-Жугунісова. – К. : Ін-т аграрної економіки, 2010. – 430 с.

9. Джалал А. К. Финансы предприятий : учеб. пособие для вузов / А. К. Джалал, П. Н. Майданевич – Симферополь : Предприятие Феникс, 2009. – 339 с.

10. Ковальчук С. В. Фінанси / С. В. Ковальчук. – Львів : Новий Світ-2000, 2006. – 567 с.

11. Криховецька З. М. Фінанси (у питаннях і відповідях) / З. М. Криховецька. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 116 с.

12. Кудряшов В. П. Фінанси / В. П. Кудряшов. – Херсон : Олді-плюс, 2006. – 351 с.

13. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) / В. М. Опарін; Київ, нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – 4-те вид. – К. : КНЕУ, 2007. – 239 с.

14. Романенко О. Р. Фінанси / О. Р. Романенко. – 4-те вид., стер. – К. : ЦУЛ, 2009. – 310 с.

15. Стеців Л. П. Фінанси / Л. П. Стеців. – К. : Знання, 2007. – 235 с.

16. Фінанси / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун та ін. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2008. – 247 с.

17. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Я. П. Квач, І. В. Степанова, О. М. Терещенко та ін. – Одеса : СМІЛ, 2008. – 254 с.

12.3. Інформаційні ресурси

18. Бібліотека Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua

19. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

20. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
21. ЛігаБизнесИнформ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.liga.net/
22. Налоги и бухгалтерский учет. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.basa.tav.kharkov.ua
23. Нормативні Акти України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>
24. Право. Украина. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html
25. Украинское право. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ukrpravo.com.ua
26. Экономика и управление на предприятиях: научно-образовательный портал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.eur.ru

12.4. Методичне забезпечення

27. Усенко Н. М. Фінанси : опорний конспект [Електронний ресурс] / Н. М. Усенко, Д. В. Шиян. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=174&perpage=20&page=1>.
28. Усенко Н. М. Тестові завдання з навчальної дисципліни "Фінанси" [Електронний ресурс] / Н. М. Усенко, Д. В. Шиян. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=174&perpage=20&page=1>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Фінанси" за Національною рамкою кваліфікацій України

61

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії					
Визначати основні поняття процесу організації фінансової діяльності в державі та на підприємстві	Загальне усвідомлення процесу формування фінансових ресурсів держави та підприємств	Знання змісту та завдання фінансів у процесі відтворення ВВП, сутності фінансів, фінансового забезпечення та регулювання, функцій фінансів, особливостей використання, технології процесу організації фінансової діяльності	Визначати основні фінансові категорії, досліджувати міжнародний та вітчизняний досвід виникнення та розвитку фінансів. Визначати складові функції фінансів, властивості та суспільне призначення. Досліджувати вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Аналізувати форми фінансового забезпечення	Здатність аргументувати власну позицію щодо організації фінансової діяльності. Здатність до групової взаємодії під час визначення технології процесу організації фінансової діяльності	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо структури фінансових ресурсів держави та підприємства та етапів процесу їх формування
Тема 2. Фінансова система					
Визначати складові фінансової системи держави та підприємства	Сутність поняття "ВВП" та показники ВВП, ВНП. Загальне усвідомлення сфер та ланок фінансової системи	Знання структурної побудови та засад функціонування фінансової системи, правових та організаційних основ фінансової системи, призначення та ознак сфер та ланок фінансової системи, їх взаємовідносин. Оперативного управління системою	Досліджувати правові та організаційні основи фінансової системи. Формувати перелік установ щодо загального управління фінансовими потоками. Розмежувати функції між управлінськими фінансовими установами	Здатність до групової взаємодії під час визначення складових фінансової системи держав. Здатність аргументувати власну позицію щодо сфер та ланок фінансової системи	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо структури фінансової системи держави та підприємства та процесу взаємодії різних ланок

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика					
Формувати фінансові норми і нормативи, фінансові ліміти та резерви	Сутність понять "витрати" та "дохід". Законодавче регулювання фінансової політики держави	Знання змісту фінансово-правового регулювання, взаємозв'язку з іншими видами права, сутності та складових фінансової політики, характеристики чинників, які впливають на фінансову політику країни, технології процесу реалізації фінансового механізму	Досліджувати міжнародний та вітчизняний досвід фінансового права. Аналізувати фінансові механізми, що дозволяють стабілізувати фінансовий стан держави та підприємства. Розраховувати планові фінансові норми і нормативи, фінансові ліміти та резерви	Здатність до групової взаємодії під час формування фінансових норм і нормативів, фінансових лімітів та резервів. Здатність аргументувати власну позицію щодо визначених показників	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо сформованих фінансових норм і нормативів, фінансових лімітів, резервів та визначення їх впливу на фінансовий механізм
Організовувати фінансовий контроль на підприємстві	Сутність поняття "контроль". Загальні методи оцінки та контролю	Знання змісту та завдань фінансового контролю, видів, форм та методів фінансового контролю, технології реалізації фінансового контролю	Визначати види, форми та методи фінансового контролю. Формувати набір показників необхідного для фінансового контролю. Презентувати результати фінансового контролю на підприємстві	Здатність до групової взаємодії під час організації фінансового контролю. Здатність аргументувати власну позицію щодо отриманих результатів	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях під час організації та презентації результатів фінансового контролю
Тема 4. Податки. Податкова система					
Визначати складові податкової системи держави	Сутність поняття "податок". Законодавче регулювання податкової політики підприємства. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку	Знання сутності і функцій податків. Питань перекладання податків, характеристики суб'єкта податків та об'єкту податків. Бази оподаткування, класифікації податків, її ознак. Елементів системи оподаткування	Виявляти і досліджувати передовий досвід податкової політики держав, їх складових. Досліджувати правові та організаційні основи формування податків. Визначати види та форми податків, принципи їх утримання та розподілу	Здатність до групової взаємодії під час дослідження податкової політики держав. Здатність аргументувати власну позицію щодо суб'єкта та об'єкта, бази оподаткування	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях під час організації та презентації результатів визначеного податкового клімату в державі

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Визначати розмір податкового кредиту та податкового зобов'язання	Загальне усвідомлення процесу формування податку на додану вартість, акцизного збору та податку на прибуток	Знання сутності і функцій податкової системи, принципів побудови податкової системи, становлення і розвитку податкової системи України. Податкового кодексу України. Функцій податкової служби України, технології розрахунків податкових платежів	Розраховувати податкові платежі підприємства з різними податками (ГДВ, акциз, податок на прибуток та ін.). Визначати особливості формування податкової системи в Україні	Здатність аргументувати власну позицію щодо здійснення податкових платежів на підприємстві. Здатність до групової взаємодії під час визначення розміру податкового навантаження	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо податкового обліку на підприємстві та етапів процесу його розробки
Тема 5. Бюджет. Бюджетна система					
Досліджувати правові та організаційні основи формування бюджетів	Сутність поняття "бюджет". Законодавче регулювання бюджетної політики держави	Знання сутності і складу державних фінансів, організації фінансової діяльності держави, сутності бюджету, особливостей бюджету держави за змістом, формою, організаційною побудовою та правовим характером, ознак бюджетних відносин. Сутності бюджетної системи	Визначати складові бюджетної системи. Досліджувати правові та організаційні основи формування бюджету. Визначати види та форми бюджетів, принципи отримання доходів та розподілу видатків у державі	Здатність до групової взаємодії під час дослідження бюджетної політики держави. Здатність аргументувати власну позицію щодо формування доходів та витрат в державному та місцевих бюджетів	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях при організації та презентації результатів аналізу державного бюджету звітного року
Визначати бюджетний надлишок та бюджетний дефіцит	Загальне усвідомлення процесу формування доходів та видатків бюджету держави	Знання бюджетної системи і бюджетних процесів в Україні, характеристики структури дохідної частини бюджету. Структури видаткової частини бюджету, розподілу доходів і видатки між ланками бюджетної системи	Визначати особливості формування бюджетної системи в Україні. Розраховувати бюджетний надлишок та бюджетний дефіцит. Досліджувати структуру дохідної та видаткової частини бюджету	Здатність аргументувати власну позицію щодо формування доходів та видатків. Здатність до групової взаємодії під час визначення розміру бюджетного надлишку чи бюджетного дефіциту	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо формування доходів та видатків держави залежно від державного та місцевого бюджетів

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Страхування. Страховий ринок					
Визначати страхові платежі, доходи та витрати страховика	Сутність поняття "страхування". Загальне усвідомлення процесу страхування	Знання сутності страхування. Функцій страхування та основних принципів, класифікації форм і видів страхування, учасників страхового ринку. Страхових відносин, страхового ринку в Україні	Досліджувати діяльність страхового ринку. Визначати складові та функції страхування. Досліджувати правові та організаційні основи страхових відносин. Визначати особливості формування страхування в Україні	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію під час оцінки страхового портфелю та визначення доходів страховика	Самостійно приймати рішення щодо вибору методу оцінки доходів та витрат страховика та встановлення страхового тарифу
Тема 7. Фінансовий ринок					
Розраховувати вартість облігацій та акцій, доходи та витрати фондового ринку	Сутність понять "акція", "облігація". Законодавче регулювання фондового ринку	Знання сутності фінансових ринків, учасників фінансових операцій на ринку цінних паперів України, характеристики фінансових інструментів. Цілей державного регулювання фінансових ринків	Досліджувати діяльність фінансових ринків. Визначати складові та функції фінансового ринку. Досліджувати правові та організаційні основи ринку цінних паперів. Розраховувати доходи та витрати фондового ринку. Визначати особливості формування інвестиційних фондів в Україні	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію під час оцінки облігацій та акцій, визначення доходів та витрат фондового ринку. Здатність до групової взаємодії під час визначення правових аспектів	Автономність при проведенні розрахунків показників оцінки вартості акцій, облігацій, визначення доходів та витрат фондового ринку
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання					
Визначати якість фінансів підприємства	Сутність поняття "фінансова діяльність", "фінанси підприємства". Законодавче регулювання функціонування підприємства	Знання сутності фінансів господарських суб'єктів і принципів їх організації, методів організації фінансової діяльності підприємств, оцінки якості фінансів суб'єктів господарювання	Формувати фінансову діяльність підприємства. Визначати складові та функції фінансів підприємства. Розраховувати показники структури капіталу, ліквідності та платоспроможності підприємства. Визначати рівні фінансової стабільності підприємства	Здатність аргументувати власну позицію щодо оцінки якості фінансів підприємства. Здатність до групової взаємодії під час визначення рівнів фінансової стійкості підприємства	Приймати управлінські рішення у типових ситуаціях щодо шляхів покращення якості фінансів підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Міжнародні фінанси					
Аналізувати міжнародний фінансовий ринок, складові міжнародних фінансів	Сутність понять "ринок", "валютний ринок". Законодавче регулювання валютного ринку	Знання сутності і призначення міжнародних фінансів, міжнародних фінансових інституцій, їх завдань і сфери діяльності, характеристики міжнародного фінансового ринку та його основних сегментів, співпраці України з міжнародними організаціями і інституціями	Аналізувати міжнародний фінансовий ринок. Визначати складові та функції міжнародних фінансів. Оцінювати діяльність міжнародних організацій та інститутів. Визначати складові функціонування Світового банку, Міжнародного банку реконструкції і розвитку та Європейського інвестиційного банку	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію під час оцінки міжнародних фінансових ринків та дослідження валютних ринків	Самостійно приймати рішення щодо вибору методу оцінки міжнародних ринків та встановлення крос-курсів валют, що досліджуються
Тема 10. Фінансовий менеджмент					
Управляти фінансовими ресурсами підприємства	Сутність поняття "фінансові ресурси". Законодавче регулювання порядку складання фінансової звітності	Знання управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів, комплексної оцінки фінансової звітності	Оцінювати роль фінансового менеджменту в системі прийняття управлінських рішень. Визначати основні функції фінансового менеджменту. Розуміти значення управлінської та фінансової звітності для фінансового менеджменту. Комплексно оцінювати фінансову звітність підприємства	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо прийняття управлінських рішень відносно зміни фінансової стратегії підприємства	Самостійно приймати рішення щодо вибору шляхів оптимізації ризику та якості фінансів підприємства

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми та плани семінарських занять.....	14
6. Теми практичних занять.....	15
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	17
7. Самостійна робота.....	20
7.1. Індивідуальне завдання.....	23
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики.....	26
8. Індивідуально-консультативна робота.....	35
9. Методи навчання.....	36
10. Методи контролю.....	39
11. Розподіл балів, які отримують студенти.....	51
12. Рекомендована література.....	58
Додатки.....	61

